

E. U. de Enfermería (Povisa)

Grao en Enfermería

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
V53G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
V53G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
V53G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
V53G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
V53G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
V53G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
V53G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introdución á enfermaría clínica				
Materia	Introdución á enfermaría clínica			
Código	V53G140V01201			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patogenia).	A5	B3	C9 C13 C28	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología).		B3	C9 C13 C28 C29	D1
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas.		B1 B2 B3 B6 B17	C9 C13 C28 C29	D1 D2 D3

Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios.	B6 B16	C2	D2 D3
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos.	B1 B3 B6 B16	C9 C28 C29	D1 D2 D3

Contidos

Tema	
1. Fisiopatología, clasificación e cuidados de Enfermaría en pacientes con feridas e lesións básicas da pel e aparello locomotor.	1.1. Fisiopatología da lesión tisular. 1.2. Clasificación das feridas: 1.2.1. Pola forma e mecanismos de produción: laceraciones, incisiones, abrasiones, contusións, queimaduras, calp, feridas perforantes, etc. 1.3. Lesións básicas do aparello locomotor: contusión, escordadura, fracturas, luxación, contractura, etc. 1.4. Úlceras vasculares e diabéticas 1.5. Lesións da pel 1.6. Cuidados de enfermaría nas feridas: 1.6.1 Cuidados de enfermaría en feridas cirúrxicas, traumáticas e por autólisis. 1.6.2. Cuidados de enfermaría nas úlceras vasculares e diabéticas. 1.6.3. Cuidados de enfermaría nas lesións da pel 1.7. Fisiopatología e Mecanismos de cicatrización das feridas.
2. Procedementos de enfermaría e protocolos básicos de cuidados aplicados a pacientes con:	2.1. Sondaxe vesical: material, técnicas, procedementos, patoloxías relacionadas. 2.3. Drenaxes: clasificación e cuidados. 2.4. Curas: procedementos, material, cuidados, complicacións. 2.5. Electrocardiografía básica 2.6. Recollida de mostras 2.7. Accesos vasculares 2.8. Vendaxes: técnicas, tipos de vendas, cuidados, complicacións. 2.9. Oxigenoterapia 2.10. Administración de enemas 2.11. Instrumental cirúrxico 2.12. Ostomías
3. Cuidados básicos de enfermaría en terapéutica emerxente.	3.1. Soporte vital básico: PCR, RCP, SVB 3.2. Carro de paro: distribución medicación e material, revisión, normas mantemento. 3.3. Shock: tipos e cuidados de enfermaría. 3.3.. Primeiros auxilios: técnicas básicas de inmovilización en fracturas e luxaciones, asfixia por corpos estraños, manobra de Hemlich , etc.
4. Talleres:	4.1. Primeiros auxilios. 4.2. Vendaxes 4.3. Soporte Vital Básico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	44	44	88
Obradoiro	5	3	8
Exame de preguntas obxectivas	2	50	52

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou *grupales que desenvolven os estudantes
-----------	---

Avaliación							
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	100	A2	B1	C2	D1	
			A5	B2	C9	D3	
				B3	C13		
				B6	C28		
				B17	C29		

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos Enfermeiros: definicións e clasificación.**, 3ª Edición, ELSEVIER, 2016

MARILYNN DOENGES, **PLANES DE CUIDADOS EN ENFERMERÍA**, 1ª Edición, Mc Graw Hill, 2008

BRUNNER/SUDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

ELIZABETH JAMIESON, **PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA CLÍNICA**, 5ª Edición, ELSEVIER, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Enfermaría de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e lexislación				
Materia	Ética e lexislación			
Código	V53G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Marcial Pérez, José Ángel			
Profesorado	Marcial Pérez, José Ángel			
	Sas Fojón, Antonio de			
Correo-e	amarcialperez@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, a Vida-Morte. Aquí a *Ética (*Bioética) xoga un papel importante, rexe a conduta dos profesionais en circunstancias nas que estes deben decidir entre actuar con bondade ou malicia, entendendo que segundo a súa decisión o paciente pode ser máis prexudicado. A enfermaría está ao servizo do enfermo, familia e comunidade, e non só das institucións.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.

D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aplicar os principios da Bioética e os valores éticos	A1	B1	C11	D5
	A2	B7	C12	D6
	A5	B8	C49	D8
		B12	C50	D9
		B15	C52	D10
		B18		D11
Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos	A1	B1	C11	D1
	A2	B4	C12	D2
	A3	B7	C48	D3
	A4	B8	C49	D4
		B12	C50	D6
				D7

Contidos

Tema	
1. Distinción entre os conceptos: Ética, Deontoloxía e Dereito.	Breve desenvolvemento histórico da Ética e a Bioética. 1.1. Definición de ética e moral, orixe e significado. 1.2. A dimensión ética da persoa: o ben moral e o fin do obrar humano. 1.3. Fundamento e obrigatoriedade da norma moral: concepto de responsabilidade.
2. Códigos Deontolóxicos.	Códigos Deontolóxicos. Informe Belmont: 2.1. Principio de Beneficencia. 2.2. Principio de Autonomía. 2.3. Principio de No Maleficencia. 2.4. Principio de Xustiza.
3. A regulación xurídica e deontolóxica dos dereitos dos pacientes.	3.1. Diferenzas e similitudes entre Códigos normativos e éticos. 3.2. Metodoloxía para a resolución de problemas éticos. 4. A regulación Xurídica e Deontolóxica dos dereitos dos pacientes: Dilemas éticos actuais, comúns no exercicio da profesión: 4.1. O segredo profesional e a profesión *enfermeira. 4.2. O consentimento informado. 4.3. Interrupción Voluntaria do Embarazo, cuestións en torno ao aborto voluntario. 4.4. O paciente terminal, a Eutanasia e o Suicidio Asistido. 4.5. A verdade ante o enfermo. Atención humanizada, Atención espiritual. 4.6. Aspectos éticos da investigación en materia de Sanidade: Experimentación humana, Manipulación xenética. Proxecto Xenoma humano. Fecundación, Procreación, Reprodución. 4.7. Aspectos éticos en torno ao Trasplante de órganos. 4.8. Dereitos e deberes de usuarios e profesionais: 4.8.1. Dereitos e deber dos pacientes. 4.8.2. Dereito a folga na Sanidade.
5. Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría.	5.1. O profesional sanitario do século XXI. - Avance da Medicina e da sociedade en xeral. - O novo profesional sanitario. Da independencia ao control máis absoluto. - A medicina defensiva. - Causas que orixinaron a proliferación de reclamacións. 5.2. Aplicación de la lei 26/1984 de 19 de xullo xeral para a defensa dos consumidores e usuarios a os casos de responsabilidade médica. 5.3. A medicina e unha ciencia de medios sen que se poida garantir o resultado. 5.4. Medicina curativa e medicina satisfactiva. diferenza entre ambas. estudo jurisprudencial.
6. Normativa Ética e Xurídica en relación co segredo profesional.	6.1. Análise do concepto e alcance. 6.2. Antecedentes lexislativos. - Xuramento hipocrático. - Declaración de Xenebra. - Constitución española (Lei do Segredo Profesional). - Código de Deontoloxía Médica. - Lei de Sanidade. - Lei de Protección de Datos. - Lei 3/2001 del Consentimento Informado. - Lei 41/2002 da Autonomía do Paciente. - Lei 3/2005 do Consentimento Informado de Galicia. 6.3. Excepcións a obrigación de segredo. 6.4. Consecuencias penais da revelación de segredos. 6.5. Consecuencias civís da revelación de segredos. 6.6. Comentario a sentenza da sección segunda do tribunal supremo de data 4 de abril do 2001 por violación de dito segredo profesional. 6.7. Consideracións finais.

7. Leis Xerais que teñen repercusión sobre a profesión.

O Consentimento informado. Consideracións previas:

7.1 Concepto de consentimento informado.

7.2 A lei xeral de sanidade

7.3 A lei galega reguladora do consentimento informado e da historia clínica. Análise dos artigos 1 a 9 de dita lei.

7.4 Lei estatal reguladora da autonomía do paciente e de dereitos e obrigas en materia de información e documentación clínica. Lei 41/2002.

7.5 Análise da lei galega 3/2005 que modifica a lei 3/2001 de 28 de maio reguladora do consentimento informado e da historia clínica dos pacientes.

7.6 Cirurxía estética e casos análogos.

7.7 Casos urxentes.

7.8 A información posterior ao acto a intervención médica. Prescricións para a boa execución do tratamento.

7.9 Casos de experimentación biomédica.

7.10 Responsabilidades que poden ser esixidas por defecto no consentimento. Estudo jurisprudencial.

7.11 Testamento vital, vontades anticipadas. especial referencia a lei 3/2001 sobre o consentimento informado e a historia clínica.

8.2 Regulación legal.

A) Lei Xeral de Sanidade e Real Decreto ca desenvolve.

B) Lei de Protección de datos.

C) Análise da Lei 3/2001 de Galicia sobre o Consentimento Informado e Historia Clínica.

D) Análise da Lei Reguladora da Autonomía do paciente e de dereitos e obrigas en materia de información e documentación clínica. Lei 41/2002.

E) Análise da Lei Galega 3/2005 que modifica a Lei 3/2001 de 28 de maio reguladora do consentimento informado e da historia clínica dos pacientes.

9. A Lei de Protección de Datos. Aplicación no ámbito sanitario:

9.1 Concepto de dato de carácter persoal.

9.2 Niveis de seguridade segundo o tipo de dato.

9.3 Dereitos dos afectados.

9.4 Sancións previstas.

9.5 A Axencia de Protección de Datos. Funcións.

9.6 A protección de datos en hospitais.

9.7 Garantías do traballador.

9.8 Garantías do sistema instaurado pola Institución Sanitaria.

9.9 Cuestións prácticas sobre a Lei de Protección de Datos.

9.10 Lexislación sobre a protección de datos no ámbito sanitario.

9.11 Xurisprudencia penal e civil no ámbito da Lei de Protección de Datos.

9.12 Resolucións da Axencia de Protección de Datos.

10. Seguros que amparan a actividade sanitaria:

10.1 Motivos que xustifican a formalización dun seguro.

10.2 Vías polas que se pode iniciar a reclamación.

10.3. Alternativas e tipos de aseguramento sanitario.

10.4 Condicións das pólizas.

10.5 Cobertura das pólizas.

10.6 Límites económicos.

10.7 Límite temporal.

10.8 Cobertura das pólizas.

10.9 Concorrenza de pólizas de responsabilidade civil do profesional e do centro hospitalario.

10.10 Conclusión.

11. A responsabilidade en xeral e a derivada da actuación sanitaria:

11.1 Elementos do delito.

11.2 Formas de culpabilidade

11.3. Participación no delito

11.4. Responsabilidade penal derivada do traballo en equipo.

11.5. Consecuencias xurídicas do delito dentro da actividade profesional médica.

11.6. Denominación das penas.

11.7 A responsabilidade civil

12. Delitos tipificados no Código Penal e relacionados coa actividade sanitaria:

12.1 Delito de aborto fóra dos casos permitidos na Lei.

12.2 Lesións ao feto.

12.3 Delitos contra a saúde pública.

12.4 Homicidio con imprudencia.

12.5 Alteración en cantidade, dose e composición de medicamentos.

12.6 Revelación de segredos profesionais.

12.6 Lesións por imprudencia profesional.

12.7 Aborto por imprudencia profesional.

12.8 Abandono dos servizos sanitarios.

12.9 Danos ao feto por imprudencia.

12.10 Expedición a venda de medicamentos deteriorados ou caducados.

13. Dereitos e deberes dos pacientes:

13.1 Análise lexislativa

13.2 Definición e desenvolvemento dos dereitos e deberes dos pacientes.

14. A responsabilidade das institucións sanitarias:

14.1 Responsabilidade civil subsidiaria no procedemento penal

14.2 Responsabilidade civil directa.

14.3 Responsabilidade na vía contencioso administrativa

14.4 Responsabilidade administrativa por incumprimento da lei de protección de datos ou outra lexislación dentro do ámbito sanitario.

15. Funcións e Réxime Disciplinario dos Diplomados e/os Graduados en Enfermaría:

15.1 Funcións en institucións abertas.

15.2 Funcións en institucións pechadas.

15.3 Funcións en zonas médicas.

16. Trasplante de órganos. Requisitos legais:

16.1 Obtención de órganos procedentes de doantes vivos.

16.2 Extracción de órganos ou outras pezas anatómicas do falecido.

8. Leis específicas sanitarias.

8.1 Lei Orgánica 15/1999 de Protección de Datos de Carácter Persoal.
8.2 Lei 3/2001 de Galicia del Consentimento Informado e de la Historia Clínica.
8.3 Lei 41/2002 básica reguladora da autonomía do paciente e de dereitos e obrigacións en materia de información e documentación clínica.
8.4 Lei 3/2005 de Galicia, que modifica parcialmente a Lei 3/2001 do consentimento informado e da historia clínica.

9. Problemas relacionados co inicio e final da vida.

A interrupción voluntaria do embarazo dende o punto de vista legal:
9.1 Concepto.
- Aborto consentido pola embarazada.
- Aborto non consentido pola embarazada.
- Aborto violento sen intención.
9.2 Supostos recollidos na actual Lei do Aborto.
9.3 Excepcións.
9.4 Requisitos para a práctica do aborto.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	20	40
Estudo de casos	18	18	36
Traballo tutelado	14	56	70
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O primeiro día de clase exporase o contido da materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.
Estudo de casos	O primeiro día de clase exporase o contido da materia e planificarase o desenvolvemento dos traballos grupais. Atenderase ao estudante para orientalo nas súas dificultades académicas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	10	A2 B1 D1 A3 D2 D3 D4 D7 D8
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	20	A2 B1 C52 D1 A3 B4 D2 A4 B7 D3 B8 D4 B12 D5 B15 D6 D7 D8
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30	A1 C48 D1 A2 C52 D5 A5 D7

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20	A1 A2 A5	C48 D1 C52 D5 D7
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	20	A1 A2 A5	C48 D1 C52 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

O examen terá lugar na convocatoria do 1º CT o día Mercores 20 de Dezembro 2017, as 09,00 nas Aulas 21 e máis 23. E na convocatoria de Xuño/Xullo o día Xoves 28 de Xuño do 2018 as 09,00 na Aula 11

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Pastor García, Luis Miguel, **Manual de ética y legislación en enfermería**, Editorial Mosby ISBN 9788481741902, 1997
- Vidal, Marciano, **Bioética, estudios de bioética racional**, Editorial Tecnos ISBN 84-309-1674-1, 1989
- Medina Castellano, Carmen Delia, **Ética y Legislación**, Editorial DAE ISBN 978-84-931330-4-7, 2002
- Arroyo Gordo, Pilar y otros, **Ética y Legislación en Enfermería**, Editorial McGraw-Hill Interamericana ISBN 9788448, 1996
- Gafo, Javier, **Ética y Legislación en Enfermería**, Editorial Universitas S.A. ISBN: 9788479910174, 1994
- Löw, Reinhard, **Bioética, Consideraciones filosófico-teológicas sobre un tema actual**, Editorial RIALP ISBN 13: 9788432128790, 1992
- Galán Cortés, Julio Cesar, **El consentimiento informado del usuario de los servicios sanitarios**, Editorial S.L. Civitas Ediciones ISBN: 9788447016, 2001
- Martínez Pereda Rodríguez, José Manuel, **La responsabilidad penal del médico y del sanitario**, 3ª Edición, Editorial Colex ISBN 9788478790050, 1997
- Fernández Costales, Javier, **La responsabilidad civil sanitaria (médica y de enfermería)**, 13ª Edición, Editorial La Ley Actualidad ISBN 8481261955, 97884, 1995

Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	V53G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Gayoso Rey, Mónica			
Profesorado	de Miguel Bouzas, José Carlos Gayoso Rey, Mónica Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	mgayrey@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Farmacoloxía como disciplina científica é o coñecemento do fármaco, do destino que sofre no organismo e do seu mecanismo de acción, no que se basean as súas propiedades terapéuticas e reaccións adversas.			

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos farmacodinámicos e farmacocinéticos implicados.	A3	C3	D3	
		C4	D4	
		C8		
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A3	B10	C3	
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da farmacoterapia.		C3	D1	
			D7	
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	B9	C8	D3	
	B10			
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.		C5	D1	
		C6	D4	
		C7		

Contidos

Tema	
1.- Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos	Farmacoloxía: concepto e obxectivos. División da Farmacoloxía. Concepto, medicamento e droga. Nomenclatura e categoría dos medicamentos.

2. Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos	Posoloxía, dosificación, caducidade e conservación dos medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo e eliminación.
4. *Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto xeral de acción e efecto farmacolóxico. O receptor farmacolóxico. Afinidade e actividade *intrínseca. Fármacos *agonistas e *antagonistas. Potencia e eficacia dos fármacos.
5. Fundamento da *posoloxía e do réxime *posolóxico.	Vías de administración dos medicamentos. Estudo das súas características.
6. *Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuente.	Farmacoloxía das enfermidades infecciosas: principios xerais, selección e asociacións de antibióticos. Antibióticos *betalactámicos. Antibióticos *aminoglucósidos. *Glucopéptidos. *Oxazolidinonas. *Streptograminas. *Macrólidos e *lincosamidas. *Tetraciclínas. *Cloranfenicol. Outros antibióticos. *Quinolonas. *Sulfamidas. *Trimetoprima. *Cotrimoxazol. *Nitrofurantoina. Farmacoloxía das infeccións por *micobacterias. Fármacos *antifúngicos. Fármacos *antiviricos. Fármacos *antisépticos. Fármacos *antiparasitarios: *Protozoos, *Helmintos e *Artrópodos. Quimioterapia *antineoplásica. Farmacoloxía da inmunidade. Vacinas e soros. Inmunosupresores. *Inmunomoduladores e *inmunoestimulantes. Fármacos anestésicos xenerais. Anestésicos locais. Fármacos *antipsicóticos *neurolépticos. Fármacos antidepresivos e *antimaniacos. Ansiolíticos. *Sedantes. Fármacos *hipnóticos. Fármacos *antiepilépticos e *antiparkinsonianos. Fármacos analxésicos *opiáceos. *Psicoestimulantes. *Psicomiméticos. Adicción a fármacos e outras sustancias. Fármacos analxésicos *antipiréticos antiinflamatorios non *esteroideos (*AINEs). *Antiartríticos. Medicamentos do Sistema Nervioso Autónomo. *Simpaticomiméticos e *simpaticolíticos. *Parasimpaticomiméticos e *parasimpaticolíticos. *Bloqueantes neuromusculares. *Autacoides e os seus *antagonistas. *Glucósidos cardíacos. *Antiarrítmicos. *Antianginosos e *antihipertensivos. *Broncodilatadores, *antitusígenos *mucolíticos e *expectorantes. Outros fármacos utilizados en enfermidades respiratorias. *Antiácidos, *antieméticos e *eméticos. *Laxantes e *antidiarreicos. Farmacoloxía da *coagulación sanguínea. Fármacos *antianémicos. *Corticoides. Farmacoloxía do *tiroides. Farmacoloxía do páncreas *endocrino. *Andrógenos. *Estrógenos e *progestágenos. Anticonceptivos hormonais. Fármacos *hipolipemiantes. Fármacos *uricosúricos e *antigotosos. Vitaminas. Papel *fisiolóxico e utilización terapéutica. *Coenzimas.
7. Información e efectos adversos dos medicamentos.	Fontes de información de medicamento. Ficha técnica. Tipos de reaccións adversas a medicamentos. Sistemas de notificación. Prevención de erros de medicación. Farmacovixilancia.
8. Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.	Introdución á historia da nutrición. Evolución da nutrición. Descrición dos *fundamentos nutricionais.

9. Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.	Determinantes dos requirimentos enerxéticos. Ecuacións *predictivas do gasto enerxético.
10. Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.	Requirimentos enerxéticos en situación de xaxún. Requirimentos enerxéticos en situación de agresión aguda.
11. Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.	Metabolismo dos *macronutrientes.
12. Estudo da alimentación das persoas e nos distintos momentos do ciclo vital.	Nutrición na infancia, adolescencia e senectude.
13. Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.	Valoración nutricional. Regulación do balance enerxético e da composición corporal.
14. *Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.	*Dietoterapia das enfermidades renais. Nutrición e inmunidade. Coidados nutricionais nas alteracións *metabólicas. Coidados nutricionais nas intolerancias alimentarias. Nutrición e alcol Ingreso hospitalario e dietética Nutrición artificial Requirimentos en situacións patolóxicas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	69	138	207
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	2	5	7
Estudo de casos	2	3	5
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	95		C3 C4	
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	5	A3	B9 B10	C5 C6 C7

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación consistirá en dúas partes diferenciadas: farmacoloxía 64 preguntas tipo test e 3 preguntas curtas e dietética 33 preguntas tipo test.

Para facer media entre as dúas partes (farmacoloxía e dietética) o alumno deberá sacar un mínimo dun catro en cada parte. O exame da convocatoria ordinaria realizarase o xoves 10 de xaneiro ás 16 h nas aulas 21 e 23 do segundo piso. A duración do mesmo será aproximadamente de 2h.

O exame da convocatoria extraordinaria realizarase o martes 25 de xuño ás 9.30 h na aula 11 do primeiro piso. A duración do mesmo será aproximadamente de 2h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Jesus Florez, **Farmacología Humana**, Quinta, Elsevier Masson, 2008

J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, Cuarta, McGraw-Hill Interamericana, 2001

www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,

María José Cao Torija, **Nutrición y Dietética**, Primera, Elsevier Masson, 1995

<https://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas>, **Centro Información de Medicamentos (CIMA) de la AEMPS**,

Ángel Gil Hernández, **Tratado de Nutrición Tomo 3 - Nutrición Humana en el estado de la salud**, Primera, Acción Médica, 2005

Bibliografía Complementaria

Silvia Castells Molina, **Farmacología en enfermería**, Tercera, Elsevier, 2012

Randa Hilal-Dandan; Laurence L. Brunton, **Goodman & Gilman. Manual de farmacología y terapéutica**, Segunda, McGRAW-HILL INTERAMERICANA, 2015

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica I				
Materia	Enfermería clínica I			
Código	V53G140V01204			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Abras Suárez, María Concepción			
Profesorado	Abras Suárez, María Concepción García Vega, Francisco Javier Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	mcasua@uvigo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada ao coñecemento das patoloxías tanto medicas como cirurxicas,ase como os distintos coidados que o profesional de Enfermería desempeña.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermmería, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	A3	C28	D1	D2 D7
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A3	C28 C30	D1 D3	D7
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha axeitada atención de enfermmería aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos	A2	B2 B7	C29 C30	D1 D3 D7

Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	A2	B2	C31 C32	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10 D11
--	----	----	------------	--

Contidos

Tema

TEMA 1: INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA MÉDICO CIRÚRXICA.	1. XENERALIDADES. 1.1. Nomenclatura dos actos cirúrxicos: 1.2. Diéresis: hemostasia, Tomía, paracentesis, lisis. 1.3. Principais accións sobre os órganos: Extirpación, Ostomía, anastomosis, Pexia, Plastia. 1.4. Síntese. 2. INTERVENCIÓN CIRÚRXICA: 2.1. Cirurxía segundo a súa localización: internas, externas. 2.2. Cirurxías segundo a súa complexidade maior e menor. 2.3. Cirurxías segundo o seu propósito: curativas, reparadoras, paliativas e plástica e estética. 2.4. Cirurxías segundo días de estancia: CMA e convencional. 2.5. Cirurxías segundo situación. 2.6. Programadas e cirurxías de urxencia. 3. ANESTESIA: TIPOS E PREPARACIÓN PACIENTE. 3.1. Anestesia. Concepto e tipos de anestesia. 3.1.1. Anestesia xeral. 3.1.2. Anestesia local/ rexional. 3.1.3. Raquianestesia 3.1.4. Epidural 4. COMPLICACIÓNS post CIRÚRXICAS: 4.1. Shock: tipos de shock. 4.1.1. Shock e anestesia. 4.2. Hemorraxia. 4.3. Complicacións respiratorias. 4.4. Trastornos de conciencia. 4.5. Complicacións vasculares. 4.6. Outras complicacións: 4.6.1. Dor. 4.6.2. Inflamación e reacción xeral secundaria. 4.6.3. Feridas e infección. Infeccións cirúrxicas. 5. PATOLOXÍA CIRÚRXICA 5.1. Patoloxía inducida por tóxicos. 5.2. Patoloxía tumoral e cirurxía oncolóxica. 5.3. Resposta inmune. Transplante. Sida 6.- PATOLOXÍA PAREDE ABDOMINAL 6.1. Recordo AnatomoFisiológico 6.2. Hernias InguinoCruales 6.3. Hernias Liña Alba 6.4. Hernias Pouco Frecuentes
---	--

TEMA 2: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA NO PERIOPERATORIO.

- 2.1 Coidados de enfermaría no preoperatorio.
 - 2.1.1 Ingreso cirúrxico
 - 2.1.1.1 Valoración física xeral: idade, estado nutricional, situación inmunolóxica, Enfermidades concomitantes.
 - 2.1.1.2 Probas diagnósticas de rutina
 - 2.1.1.3 Fármacos con especiais características
 - 2.1.2 Traslado ao quirófano
- 2.2 Coidados de enfermaría no intraoperatorio.
 - 2.2.1.1 Funcións de Enfermaría
 - 2.2.1.2 Colocación do paciente: posicións segundo IQ.
- 2.3 Coidados de enfermaría no postoperatorio.
 - 2.3.1 POSTOPERATORIO INMEDIATO
 - 2.3.2 POSTOPERATORIO MEDIATO

TEMA 3: ATENCIÓN DE ENFERMARÍA Á PERSOA PACIENTE CON TRASTORNOS DO EQUILIBRIO HIDROELECTROLÍTICO E ACEDO BASE, SÍNDROME HEMORRÁXICA, INFLAMACIÓN, INFECCIÓN, SHOCK, DOR.

- 3.1 Shock. Proceso enfermeiro ao paciente en estado de shock.
- 3.2 Hemorraxia. Tratamento con sangue e hemoderivados.
- 3.3 Dor. Proceso enfermeiro ao paciente con dor.
- 3.4 Feridas e infección. Infeccións da ferida cirúrxica.

TEMA 4: O/A PACIENTE CON ALTERACIÓNS TEGUMENTARIAS.

- 4.1 Alteracións da pel:
 - 4.1.1 Foliculitis
 - 4.1.2 Abscesos
 - 4.1.3 Queimaduras
 - 4.1.4 Lesións.
- 4.2 Alteracións do tecido graso: celulitis

TEMA 5: O/A PACIENTE CON PROBLEMAS DE INTERCAMBIO GASEOSO.

- 5.1 Ventilación e difusión.
- 5.2 Oxigenoterapia.
- 5.3 Insuficiencia Respiratoria
- 5.4 Ventilación mecánica.
- 5.5 Patoloxías relacionadas co intercambio gaseoso:
 - 5.5.1 Asma.
 - 5.5.2 EPOC.
 - 5.5.3 Infeccións (Bronquites, Pneumonía, absceso).
 - 5.5.4 Tumores pulmonares. Insuficiencia Respiratoria.

TEMA 6: O/A PACIENTE CON PROBLEMAS NAS FUNCIÓNS: CARDIOVASCULAR, CIRCULATORIA E HEMATOLOXICA.

- 6.1 Cardiopatías, Valvulopatías, Pericardiopatías, Insuficiencia Cardíaca
- 6.2 Cardiopatía isquémica
- 6.3 Endocarditis.
- 6.4 Fundamentos do Electrocardiograma (ECG)
- 6.5 Trastornos do ritmo
- 6.6 Hipertensión arterial
- 6.7 Anemias
- 6.8 Leucemias
- 6.9 Poliglobulia

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	50	120	170
Estudo de casos	10	40.5	50.5
Actividades introdutorias	3	0	3
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Estudo de casos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Estudo de casos Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe					
	Descrición							
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	50						C28 C29 C30
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	50	A2 A3	B2 B7	C28 C29 C30 C31 C32	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10 D11		

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación consistirá en dúas partes diferenciadas : a execución de dous casos clínicos, referido aos coidados de enfermaría vistos no desenvolvemento das clases teóricas e a contestación a 50 preguntas tipo test que corresponden;á outra parte teórica da materia.

Ao ser unha materia integrada nos seus partes,non se garda nota das mesmas,se existe un suspenso na convocatoria ordinaria irase con todas as partes na extraordinaria.

O Exame da convocatoria ordinaria ; realizarase o Mércores 16 de Xaneiro as 16 horas, **NAS AULAS 21 E 23 DO SEGUNDO PISO.**A duración do mesmo será aproximadamente de dúas horas.

A resolución dos casos prácticos terá o valor do 50% da materia,a parte do Doutor Magdalena un 30% e a parte do Doutor García Vega un 20 %.O exame da convocatoria extraordinaria **de Xullo realizarase Luns 01 Xullo as 12 horas na aula 11 NO PRIMEIRO PISO.**

A duración do mesmo será aproximadamente de dúas horas.

No caderno de enunciados de preguntas do exame faise constar sempre, e en todos os exames, a normativa sobre o mesmo:nota correspondente po lo nº de preguntas con resposta correcta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

HOSPITAL 12 DE OCTUBRE, **MANUAL DE DIAGNOSTICO Y TERAPEUTICA MEDICA**, 8, MSD, 2017

PAMELA L.SWEARINGEN, **MANUAL DE ENFERMERÍA MÉDICO QUIRÚRGICA:INTERVENCIONES ENFERMERAS Y TRATAMIENTOS INTERDISCIPLINARIOS**, 6, Elsevier-Mosby, 2016

Bibliografía Complementaria

MORILLO RODRÍGUEZ J.;FERNÁNDEZ AYUSO,D, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, 3, Elsevier, 2016

HARRISON, **MANUAL DE MEDICINA**, 16, MC Graw Hill, 2016

CECIL, **TRATADO DE MEDICINA INTERNA**, 23, Elsevier, 2012

RUIZ MORENO,J;MARTÍN DELGADO,Mª C;GARCÍA-PENCHE SÁNCHEZ,R, **PROCEDIMIENTOS Y TÉCNICAS DE ENFERMERÍA**, 2, Rol s.a, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Materia	Enfermería clínica II			
Código	V53G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Profesorado	Fernández Ferro, Martín Fernández Sanromán, Jacinto Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo			
Correo-e	emaldonado@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada ao coñecemento de las patoloxías tanto médicas como cirúrxicas, así como os distintos coidados que el profesional de Enfermería desempeña.			

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de *diseñar *coidados en las *principais *enfermedades relacionadas con el aparello *dixestivo, locomotor, órganos de *os sentidos, sistema nervioso e **inmunitario.			C28 C29	D1 D3 D4
Ser capaz de planificar *e prestar *coidados en las *principais *enfermedades sistémicas.	A3	B7	C28 C29 C30	D1 D3 D4
Ser capaz de prestar asistencia centrada nel paciente, utilizando *os diagnósticos de enfermaría *e las actividades derivadas de *eles, en las *patoloxías *estudadas.	A3	B7	C28 C29 C30 C32	D1 D3 D4 D7

Contidos

Tema	
1.- PACIENTE CON PATOLOXÍA DO TECIDO *CONECTIVO.	1.1. Trastornos *conectivos *Autoinmunes: LLES, *Espondilitis, Síndrome de *Sjögren, Artrite reumatoide, etc. 1.2. Artroses primarias e secundarias. 1.3. Enfermidades *endocrino *metabólicas asociadas a patoloxías *reumáticas: pinga, *amiloidosis, *hemofilia, etc. 1.4. Alteracións óseas: Osteoporose, *osteomalacias, enfermidade de *Paget 1.5. Outras patoloxías *reumáticas: Trastornos extra - articulares, lumbalxias, fibromialxias. 1.6. Coidados de enfermaría.

2.- PACIENTE CON PROBLEMAS DA FUNCIÓN *MUSCULO *ESQUELÉTICA.	2.1 Fracturas. *Osteosíntesis. 2.2 *Artroplastias: Cadeira, xeonllo 2.3 *Artrodesis 2.4 Patoloxía do ombreiro 2.5 Patoloxía da man 2.6. Coidados de enfermaría nos diferentes procesos cirúrxicos aplicados en *traumatoloxía: *artroplastias, *osteosíntesis, *artrodesis, etc.
3.-PACIENTE CON DISFUNCIÓN NEUROLÓXICA.	3.1 Conceptos básicos e métodos diagnósticos: Conceptos básicos e *Neuroimagen. 3.2 Principais síndromes neurolóxicas: Síndrome *Miopático, Síndrome *Hipertensión *Intracraneal, Síndrome Dolorosa, Síndrome *Meníngeo, Síndrome *Piramidal e *Extrapiramidal. 3.3 Hemisferia e *Cefaleas primarias 3.4 Accidentes *cerebrovasculares: Ictus *Isquémico e Ictus *Hemorráxico. Coidados de Enfermaría. 3.5 Epilepsia. Coidados de Enfermaría. 3.6 *Infeccións do *SNC: Meninxite e *Encefalitis. 3.7 *Enfermidades *desmielinizantes: Esclerose Múltiple. Coidados de Enfermaría. 3.8 Enfermidades dexenerativas do *SNC; Enfermidade de Parkinson, Esclerose Lateral *Amiotrófica(*ELA), Corea (Enfermidade de *Huntington). Coidados de Enfermaría. 3.9 Enfermidades da Medula Espiña: *Mielopatía *transversa. 3.10 *Neuropatías periféricas: Síndrome de *Guillén *Barré.
4.- PACIENTE CON ALTERACIÓN DA VISIÓN.	SEMINARIO; Enfermidade de Alzheimer e coidados de enfermaría 4.1.- Afectación Visual e cegueira: Cegueira e Baixa visión. Habilitación Visual. Rehabilitación. 4.2.-Trastornos da *Refracción; *Ametropías. *Ambliopía. 4.3.-Enfermidades *Inflamatorias: *Conjuntivitis. *Uveítis. 4.4.-Cataratas. O *Glaucoma. Traumatismo ocular de ollo aberto e pechado. Corpos Estraños. Coidados de Enfermaría.
5.-PACIENTE CON ALTERACIÓN DA AUDICIÓN	5.1.-*Introducción, definicións e exploración *auditiva: física e funcional. 5.2.-*Audiometrías 5.3.-Alteracións do Oído Externo: Patoloxía do pavillón *Auricular. *Otitis Externa. Tapón de *Cerumen. Corpos Estraños. Administración de pingas *óticas. 5.4.-Alteracións do Oído Medio: *Otosclerosis. *Otitis Media Aguda e Crónica. 5.5.-Alteracións do oído Interno: *Presbiacusia. Enfermidade de *Menière. Trauma

6.- PACIENTE CON PROBLEMAS DIXESTIVOS.

- 6.1 Valoración do paciente con Enfermidades do Aparello Dixestivo.
 - 6.1.1 *Anamnesis. Exploración física e Inspección
 - 6.1.2 *Auscultación, *Palpación, Percusión.
 - 6.1.3 Probas *Diagnósticas Complementarias: Laboratorio, Radioloxía, *Endoscopias, Ecografías, *TAC, *RMN, etc.
- 6.2 Patoloxía do Esófago.
 - 6.2.1 Probas *diagnósticas.
 - 6.2.2 *Reflujo *Gastroesofágico, Hernia de *Hiato e *Paraesofágicas, *Achalasia.
 - 6.2.3 Tumores do Esófago.
 - 6.2.4 Diagnóstico de Enfermaría. Obxectivos.
- 6.3 Patoloxía do Estómago e *Duodeno.
 - 6.3.1 *Ulcus *Gastroduodenal.
 - 6.3.2 Tumores do Estómago
 - 6.3.3 Coidados de Enfermaría en Pacientes *Gastrectomizados.
- 6.4 Patoloxía do Intestino Delgado
 - 6.4.1 Enfermidade de *Crohn.
 - 6.4.2 Tumores do Intestino Delgado
- 6.5 Patoloxía do Intestino Groso.
 - 6.5.1 Cancro de Colon e Recto
 - 6.5.2 Patoloxía Benigna do Recto e o ano: *Hemorroides, *Fistulas e Fisuras
 - 6.5.3 Incontinencia Fecal
 - 6.5.4 *Estreñimento
 - 6.5.5 *Colitis *Ulcerosa
 - 6.5.6 Diagnostico de Enfermaría e Coidados en pacientes con Patoloxía Colorrectal
- 6.6 *Ostomías: *Gastrostomías, *Ileostomías, *Colostomías
- 6.7 Patoloxía do Fígado e Vías *Biliares
 - 6.7.1 Tumores *Hepáticos Primarios e Secundarios.
 - 6.7.2 Enfermidades Infecciosas do Fígado: Hepatite
 - 6.7.3 *Hepatopatías e *Cirrosis *Hepáticas
 - 6.7.4 Enfermidades *Infiltrativas, *Metabólicas e Hereditarias do Fígado
 - 6.7.5 Patoloxía Benigna das Vías *Biliares: *Colelitiasis, *Colecistitis Aguda e *Coledocolitiasis
 - 6.7.6 *Neoplasias das Vías *Biliares
- 6.8 Patoloxía do Páncreas
 - 6.8.1 *Pancreatitis Aguda
 - 6.8.2 *Pancreatitis Crónica
 - 6.8.3 Tumores *Pancreáticos
- 7.- Patoloxía Parede Abdominal
 - 7.1 Recordo *AnatomoFisiológico
 - 7.2 Hernias *InguinoCruales
 - 7.3 Hernias Liña Alba
 - 7.4 Hernias Pouco Frecuentes
 - 7.5 *Eventración Postoperatoria e Peches Difíciles

7.- PACIENTE CON PATOLOXÍA ARTERIAL PERIFÉRICA

- 7.1 Coidados de enfermaría na patoloxía arterial periférica crónica.
- 7.2 Coidados de enfermaría na *isquemia aguda periférica: *embolismos, *trombosis..
- 7.3 Coidados de enfermaría en cirurxía vascular periférica: *aneurismas, *by *pass, ...

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	46	46	92
Seminario	12	0	12
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	42	44

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Actividades introductoriasActividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
-----------	---

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	100	B7	C28 C29 C30 C32	D1 D3 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

- 1.- Cada estudante desenvolverá un traballo relacionado cos temas da materia impartida polo Dr. Estévez.
2. O traballo terá un valor de medio punto sobre dez.
3. Dos temas presentados polos estudantes realizaranse preguntas tipo test para o exame.
4. O exame constará de 76 preguntas tipo test de única resposta válida. Por cada tres mal contestadas restarase unha das correctas. As preguntas non contestadas (en branco) non puntúan negativamente nin positivamente.
5. Terase en conta a asistencia a clases na avaliación final.
6. A primeira convocatoria de exame realizarase o Martes 22 Maio de 2018 ás 10 horas na aula 21 e 22 da escola.
7. A segunda convocatoria realizarase o Mércores 04 de Xullo de 2018 ás 9 horas na aula 11 da escola.
8. Na segunda convocatoria, só se realizará a avaliación tipo test (80 preguntas) e non se valorará ningún traballo realizado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Pamela Lynn, **ENFERMERÍA CLÍNICA DE TAYLOR. MANUAL DE COMPETENCIAS Y PROCEDIMIENTOS.**, 2ª edición, Lippincott, 2016
- Harrison, **Principios de medicina interna**, 19ª edición, Mc Graw Hill, 2015
- Brunner y Suddarth, **Enfermería médico quirúrgica**, 12ª edición, Lippincott, 2017
- Julian Garcia-Feijoo, **Manual de Oftalmología**, 1ª edición revisada, Elsevier, 2012
- Jonas Johnson., **Otolaryngology (Bailey's Head and Neck Surgery)**, 5ª edición, Hardback, 2013
- Rosa Suárez, **Tratado de Enfermería Neurológica: La persona, la enfermedad y los cuidados**, 3ª edición, Elsevier, 2013
- Elizabeth Jamieson, **Procedimientos de Enfermería Clínica: Guía para la practica basada en la experiencia.**, 5ª edición, Elsevier, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

- Enfermaría clínica III/V53G140V01301
- Prácticas clínicas III/V53G140V01306
- Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
- Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

- Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
- Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105
- Enfermaría clínica I/V53G140V01204
- Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	V53G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Muños Álvarez, Alicia Rey Grandal, María			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Dar a coñecer aos estudantes o modelo profesional da Enfermería Comunitaria, a través dos seus modelos teóricos e metodolóxicos, os seus roles e funcións e o seu papel dentro dos Equipos Multidisciplinares de Atención á Comunidade, tendo en conta a participación comunitaria na abordaxe dos coidados da saúde, das persoas, as familias e as comunidades.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, á familia e á comunidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de identificar las necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública.	A3	B6	C20	D1
			C23	D2
			C24	D3
			C25	D5
			C26	D6
				D7
				D8
				D9

Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A3		C23	D1
	A4		C24	D2
			C25	D3
				D5
				D7
				D8
Saber aplicar intervencións de formación para la saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos	A4	B2	C23	D2
		B6	C24	D3
			C25	D6
			C26	D9

Contidos

Tema

Epidemioloxía das enfermidades transmisibles.	Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes. Enfermidades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, zoonosis, enfermidades vectoriais, infeccións nosocomiais, boletíns epidemiolóxicos. Brotos epidémicos. Inmunización
Epidemioloxía e prevención das enfermidades crónicas.	Programa de actividades preventivas e promoción da saúde (PAAPS) - Estratexias de prevención: Recomendacións sobre estilos de vida A diabetes Recomendación e prevención do cancro Recomendacións preventivas cardiolóxicas Prevención enfermidades infecciosas Prevención trastornos de saúde mental Actividades preventivas en maiores Actividades preventivas na muller Resumen infancia / adolescencia Epidemioloxía e prevención de accidentes
Principios xerais de Atención Primaria, Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde. Promoción da Saúde	Enfermaría Familiar, Comunitaria e de Saúde Pública. Xeneralidades Políticas de saúde. Marco normativo. Sistema sanitario español. Atención Primaria. Equipo interdisciplinar. Carteira de servizos. Coordinación interniveis. Sistemas de información. Centro de saúde. Organización. Atención domiciliaria / enfermeira xestora de casos. Promoción da saúde: neno san, adolescente Idade adulta (violencia de xénero, atención á familia) e ancián, saúde bucodental. Paciente crónico Atención á dependencia Atención sociosanitaria Nutrición comunitaria Cooperación non gobernamental Enfermaría militar e penal
Conceptos xerais e bases de la formación e información para a saúde (EPS)..	Enfoques e modelos de EPS Planificación de programas e/as actividades de EPS. Métodos e medios de EPS. EPS en grupos, dinámica de grupos. EPS en persoas / pacientes Enfermaría escolar. Saúde laboral.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	46	69	115
Estudo de casos	4	6	10
Traballo tutelado	8	32	40
Titoría en grupo	4	12	16
Seminario	3	9	12
Metodoloxías baseadas en investigación	0	0	0
Actividades introdutorias	3	9	12
Exame de preguntas obxectivas	1.5	18.5	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Levarase control da asistencia ás mesmas.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia.
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución, expostos nas clases maxistras.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Levarase control da asistencia ás mesmas.

Avaliación							
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.	30	A3 A4	B2	C23 C24 C25	D1 D2 D3 D5 D6 D9	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Inclúen casos prácticos.	70		B2 B6	C20 C23 C24 C25 C26	D7 D8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A participación activa en clase durante as sesións maxistras a resolución de problemas, e a participación nas titorías, utilízase como factor moderador na cualificación final.

EXAME (7 Puntos):

- 20 puntos = 20 preguntas tipo test, María Giráldez
- 20 puntos = 15 preguntas tipo test, 3 casos prácticos, 2 da sesión clínica presentada, María Rey
- 30 puntos= 30 preguntas tipo test, Alicia Muinos

*Según o desenvolvemento do curso, poderase modificar dalgún xeito esta distribución, informando puntualmente ós estudantes.

Na carátula do exame, especifícase o valor das respostas incorrectas.

AVALIACIÓN DO TRABALLO EDUCACIÓN PARA A SAÚDE (3 puntos):

TEMA (0.5 puntos) : Pertinencia / Importancia / Innovación

PROXECTO (1.5 puntos):

- Formato de presentación
- Estructura adecuada ó guión establecido
- Definición de obxetivos
- Adecuación da metodoloxía
- Referencias / Bibliografía

PRESENTACIÓN (1 punto):

- Participación / seguemento de titorías
- Material de exposición
- Exposición / Defensa oral

***Para poder optar a cualificación do traballo, deberá alcanzarse unha nota mínima de 4 sobre 10 na proba escrita. EXAMES:**

1ª CONVOCATORIA: 28 Maio 10 h. AULA 11

2ª CONVOCATORIA: 5 JULIO 12 h. AULA 11

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piedrola y otros, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª, ELSEVIER, 2015

<https://www.sergas.es/salud pública>,

Bibliografía Complementaria

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria: Métodos y técnicas**, 1ª, DIFUSION AVANCES DE ENFERMERIA, 2000

L. Mazarrasa Alvear, **Salud Pública y Enfermería Comunitaria**, 2ª, McGraw - Hill, 2003

<http://www.who.int/es/>,

M.B. Sanchez Gomez, J. Gómez Salgado, G. Duarte Climents,, **Enfermería Comunitaria**, 1ª, FUDEN, 2007

<http://www.msssi.gob.es/>,

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

SEMFyC, <https://www.semfyc.es/wp-content/uploads/2016/07/01-recomendaciones.pdf>,

<https://www.aepap.org/grupos/grupo-de-patologia-infecciosa/informacion-para-familias>,

Lizarraga, S. y Ayarra, M., http://www.aepap.org/apapcy/entrevista_motivacional.pdf,

<http://www.elsevier.es/es-revista-atencion-primaria-27-sumario-vol-48-num-s1-S0212656716X70102>,

http://www.juntadeandalucia.es/servicioandaluzdesalud/principal/documentosAcc.asp?pagina=pr_desa_Innovacion5,

<https://www.aepap.org/biblioteca/programa-de-salud-infantil>,

Arribas Chatá et al., **Herramientas y técnicas sanitarias**, 3ª Edición., 2015

www.seoeme.es/,

www.sennutricion.org,

María Begoña Sánchez Gómez, Juan Gómez Salgado y Gonzalo Duarte Climents, **Atención al individuo y la familia**, 1ª, FUDEN, 2009

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/V53G140V01104

Estatística: Estatística/V53G140V01106

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	V53G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Agras Suárez, María Concepción			
Profesorado	Agras Suárez, María Concepción Muñoz Mella, María Antonia			
Correo-e	mcasua@uvigo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, ou Vida-Morte. A Xestión en Enfermaría é a ferramenta principal para desenvolver os coidados de Enfermaría, tanto a nivel individual como colectivo, sobre a base da Valoración, Diagnóstico, Planificación, Execución e Avaliación.			

Competencias

Código	
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de analizar os ámbitos e políticas sanitarias máis significativas.	B12 B13	C45	D1 D7 D10
Ser capaz de aplicar a Política de calidade asistencial e a avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.	B13 B15	C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11

Contidos

Tema

Proceso administrativo nos servizos de saúde.	1. Concepto de planificación. Problema de saúde. Risco. Necesidade de saúde. 2. Tipos e niveis de planificación. 3. 3. Proceso de planificación: análise e diagnóstico da situación, establecemento das prioridades, determinación das alternativas, elaboración de obxectivos e formulación do plan. 4. Ciclo Administrativo. Funcións da Administración.
	1. Concepto de dirección. 2. Elementos da dirección: a) Motivación b) Comunicación. c) Toma de decisións. d) Liderado: estilos de dirección. e) Negociación.
Análise dos ámbitos sanitarios.	1. O sector da Sanidade e a Economía. 2. A oferta de servizos sanitarios. 3. Análise do custo da unidade de Enfermaría
Políticas sanitarias:	1. Central e autonómica 2. Políticas sanitarias máis significativas a nivel mundial.
	1. Concepto de organización. As organizacións sanitarias. 2. Principios da organización. 3. 3. Proceso de organización: a) Estructuración: definición, tipos, organigramas. b) Sistematización: normas, protocolo, política e estándares de enfermaría. c) Instalación: recursos humanos, recursos materiais.
Xestión de servizos de enfermaría: características e procesos.	1. Cara a unha xestión de Enfermaría Innovadora. 2. Sistemas de Información e a súa aplicación nos coidados enfermeiros. 3. Organización das unidades de Enfermaría. 4. El proceso de cambio na organización. 5. La comunicación na organización.
Concepto de calidade e seguridade.	Política de calidade asistencial e avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	38	75	113
Lección maxistral	18	18	36
Traballo	0.5	0	0.5
Estudo de casos	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Traballo	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita[]	80	B13 B15	C45 C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D10 D11
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	B13 B15	C45 C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia e/a estudante deberá elaborar un proxecto de Xestión deseñado para tal fin po las docentes da materia. Devandito proxecto ser presentado no inicio das clases maxistras.

Os apartados do devandito proxecto a avaliar serán: Presentación Organización do traballo/traballo en equipo Desenvolvo Devandito traballo debe presentarse en data oficial de exame nas convocatorias tanto ordinaria como extraordinaria, a través do correo-e: subdireccion@cepovisa.com / mamunoz@povisa.es

Data exames : Venres 24 Maio 2019 11,00 horas AULAS 21 E 23 (ordinaria) Mércoles 26 Xunio 2019 12,00 AULA 11 (extraordinaria)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

JUAN A.GIMENO-ANTONIO IÑESTA, **SISTEMAS Y SERVICIOS SANITARIOS**, DIAZ DE SANTOS, 2006

FRANCISCO ERRASTI, **PRINCIPIOS DE GESTIÓN SANITARIA**, DIAZ DE SANTOS,

A. MARRINER-TOMEY, **GUIA DE GESTION Y DIRECCION DE ENFERMERIA**, ELSEVIER ESPAÑA, S.A,

Mª DE LA LUZ BALDERAS, **ADMINISTRACIÓN DE LOS SERVICIOS DE ENFERMERÍA**, MC GRAW-HILL,

SÁNCHEZ GALLARDO, SONIA; CRIADO BENÍTEZ, GABRIEL ; PRADOS BRAVO, MARÍA ISABEL, **GESTIÓN DE LA CALIDAD DEL CUIDADO DE ENFERMERÍA**, PUNTO ROJO,

<http://alberto-gonzalez.com/>, <http://www.gestiondeenfermeria.com>, 2017

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estadística/V53G140V01106

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	V53G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Marcial Pérez, José Ángel			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Maldonado Arroyo, Alfonso Eduardo Marcial Pérez, José Ángel Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	amarcialperez@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermería no ámbito de atención especializada e dos coidados socio-sanitarios.			

Competencias

Código	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independancia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, na Atención especializada e no ámbito Sociosanitario.	A5	B1 B3 B6 B13	C18 C29 C31 C50	D6 D7 D8

Ser capaz de prestar cuidados ó paciente, establecendo con él/ela e a sua familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.	B7 B11 B12 B15	C11 C12 C22 C31 C33 C49 C50	D6 D7 D8
Ser capaz de prestar cuidados ó paciente, establecendo con él/ela e a sua familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.		C11 C12 C22 C33 C49	
Ser capaz de prestar cuidados ó paciente, establecendo con él/ela e a sua familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.			D6

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	Realización das actividades referidas os períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais. Coidados da alteracion das necesidades básicas. Técnicas e procedementos básicos Realización de Cartafol e Memoria de prácticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	200	0	200
Eventos científicos	0	10	10
Cartafol/dossier	0	10	10
Informe de prácticas	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Presentación e quia do/a estudante no servizo ou unidade onde vai realizalas prácticas curriculares. Visitas regulares o servizo/unidade facendo un seguimento da evolución do/a estudante.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Axudar e guiar ao estudante na elaboración dun cartafol no que reflexe as características da empresa, institución sanitaria ou sociosanitaria onde realizou as prácticas, e describi-las tarefas e funcións desenvolvidas durante o proceso de formación práctica.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas clínicasAvaliación continua por parte do titor/a correspondente, para identificar as necesidades particulares do estudante (25%), e do equipo/profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	95	B3 B11 B15	C11 C12 C33 C49	D6

Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que o estudante refire as características da empresa ou institución pública onde realizou as prácticas, e describe as tarefas e funcións desenvolvidas. Así como as experiencias e traballos realizados durante o proceso de formación. E máis a memoria de prácticas na que o estudante reflicte a súa percepción sobre o grao de cumprimento das competencias e mais a relación mantida cos pacientes/familias e os profesionais.	5
------------------	--	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de que o/a estudante non entregue, en tempo e forma o cartafol e a memoria de prácticas, repercutirá negativamente na nota, restándosele en cada un dos casos un 5% da calificación final. Tendo en conta que ás prácticas clínicas I están vinculados dous periodos de prácticas, será necesario acadar unha calificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder facer media coa calificación do outro periodo incluído nestas prácticas clínicas I. O/a estudante conta a súa disposición cunha normativa de asistencia a prácticas, de obrigado cumprimento, á que poderá acceder a través da páxina web da Escola, no que figura que as prácticas clínicas son de obrigado cumprimento o 100%, polo tanto, as ausencias non xustificadas as prácticas suporán o suspenso e a interrupción inmediata do periodo, mentres que si se trata de ausencias xustificadas debidamente (segundo a normativa), permitirase un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no periodo establecido para tal fin polo responsable da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

B. Kozier et al, **Técnicas en Enfermería Clínica**,
Lippincott, **Enfermería Práctica**,
B. Kozier, **Fundamentos de Enfermería**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Enfermaría comunitaria I/V53G140V01104
Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107
Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Outros comentarios

Consultar normativa de asistencia a prácticas clínicas en la páxina web da Escola de Enfermaría (www.cepovisa.com)